

☺ ”Lopullinen” totuus passiivista

Ja esperantossa?

aütoro Juha Metsäkallas · publikigita 2019-05-13

Vertailin aiemmin [suomen](#) ja [esperanton](#) verbejä, missä yhteydessä mainitsin pariin kertaan, että suomen ja esperanton passiivit eroavat toisistaan. Tämä on kolmas osa kolmiosaisesta artikkelista, jossa käsittelen passiiviksi eri kielissä ymmärrettäviä ilmaisuja, ja miten passiivi ilmaistaa esperantossa.

Huomaa! Passiivi pitää tämän artikkelin yhteydessä ymmärtää varsin laveasti. Lisäksi esittämäni on oma käsitykseni asiasta eikä välttämättä vastaa vallitsevaa yleistä kieli-tieteellistä näkemystä.

☺☺Ja esperantossa?

Zamenhof osasi latinaa, mutta on varmasti ymmärtänyt, että latinan objektin ja mainitsemattoman tekijän yhdistävä erityinen verbimuoto (*amor* : minua rakastetaan) on turhan vaikea. Z puhui yhtenä äidinkielenään venäjää, joten hän on varmasti miettinyt, luodako erityinen passiivimuoto. Tai oikeastaan yksi muoto ei riitä, koska muotoja tarvittaisiin eri *modoille*. Näinhän on suomessa.

maalataan, maalattiin, on maalattu, oli maalattu, maalattaisiin, olisi maalattu, maalattaneen, lienee maalattu

Teoriassa kai voitaisiin muodostaa passiivimuodot: **farbitas**, **farbitis** jne. Olen nimittäin kerran törmännyt muotoihin **estitas**, **estitis** : ollaan vast. oltiin. Itse kuitenkin soisin, ettei tällaisia sekasikiöitä käytettäisi.

Huomattakoon, että erillisen passiivimuodon lisäksi joka tapauksessa tarvittaisiin menneen ajan passiivin partisiippimuoto (TU-partisiippi). Tällöin looginen™ valinta passiivin ilmaisemiseksi on germaanisista ja romaanisista kielistä tuttu liittomuoto. Ainut valinta (*) tällöin lienee ollut, mikä otetaan apuverbiksi – *esti* vai *havi*.

La domo estas vendita.

La domo havas vendita.

Mielestäni tuossa ei ole ollut kahta kysymystä, kumman Z valitsi. Esperanto pyrkii selkeyteen, mistä syystä esim. prepositiot ymmärretään usein varsin kirjaimellisesti. Näin ollen ”myydyksi tulemisen omistamisessa” ei ole järkeä.

Kuten usein olen todennut, Z puhui useita kieliä, ilmeisesti äidinkieliäkin oli pari. Puhumiensa

kielten joukossa olivat mm. puola ja saksa, joissa on käytössä myös aiemmin mainitsemani *nedifinita persona pronomo*. Niinpä Z otti puolan pronomin *oni*, joka tarkoittaa keitä tahansa, tarkoittamaan... keitä tahansa. Vaikka saksan vastaavaa ns. man-passiivia ei käytetä niin vapaasti kuin esim. ruotsin vastaavaa (puolan tavasta ei minulla ole hajuakaan), Z ei asettanut *onin* käytölle ei juuri rajoja - muuta kuin että *oni* tarkoittaa epämääräistä joukkoa ihmisiä, se ei siis voi viitata koneisiin.

Skandinaavien s-passiivista Z tuskin oli kuullut, joten mitään sitä edes kaukaisesti muistuttavaa ei esperantoon päätynyt.

Lopputulos on, että esperantossa on kaksi passiivia: *oni*-passiivi ja liittomuotoinen passiivi.

Oni on ylivertainen liittomuotoiseen passiiviin nähden. *Onin* kanssa käytetään yksinkertaista aktiivin verbimuotoa, joten ei tarvitse pähkäillä passiivin partisiippimuotojen kanssa. Koska *oni* käyttää aktiivia, prepositio *de ei* voi tarkoittaa agenttia ts. *onin* käyttö eliminoi yhden vaihtoehdon muuten turhan [monitulkintaisesta prepositiosta](#).

Oni farbas la domon
mielummin kuin
La domo estas farbita

Muistettakoon myös, että pronominia *vi* voi käyttää passiivisesti, ns. [sä-passiivi](#), mutta vain ja ainoastaan silloin, kun kuulija tai lukija voi samastua tilanteeseen. Täten ei voi sanoa

Vi farbas la domon.

esimerkiksi vakavasti liikuntarajoitteiselle. Tässäkin suhteessa *oni* on käyttökelpoisempi, kun ei tarvitse ottaa huomioon tuota seikkaa.

Lopuksi muistutan, ettei esperanton me-pronominia, *ni*, voi käyttää passiivin merkityksessä lainkaan (vrt. nykyranskan *on*). Älä siis sano

Ni farbas la domon.

jos et sutia omaa käteesi ota.

« osa 2

*: Palaan suuren [ata-ita -diskutoon](#) myöhemmin.

La origina artikolo estas publikigita 2019-05-13 en la retejo **Finna babilejo** kun rubriko "[Lopullinen](#)" totuus passiivista. Ĉi tiu PDF-versio estas kreita 2021-01-11. Vidu ankaŭ la aliajn afiŝojn de tipo [artikolo](#), [finnalingvaj](#).

